

Delnice so premoženje

Ponovna ocena tveganja treh največjih slovenskih bank je zbudila zanimanje javnosti, saj sta bili dve slovenski banki, NLB in NKBM med 25 evropskimi bankami od 130, ki so pokazale domnevni kapitalski 'primanjkljaj' v primeru neugodnega scenarija gospodarskega razvoja v Sloveniji. Njun 'primanjkljaj' naj bi bil sicer majhen in ga bosta pokrili iz letošnjega dobička, vendar je ponovno vrgel slabo luč na obe banki in Slovenijo. To je še posebej slabo, ker 'mora' država izpolniti zahtevo Evropske komisije, da bo NKBM prodala do konca leta ne glede na krizo in s tem ceno. Madžarska banka OTP naj bi ponujala zanjo 300 milijonov evrov, kar je slaba polovica njene knjigovodske vrednosti in četrtnina njene resnične vrednosti; pred krizo, v obdobju 2003–2006 je OTP banke kupovala po 2,3–4,7 mnogokratniku knjigovodske vrednosti. Vse kaže, da je **metodologija stresnih testov (obremenitvenih preizkusov) v Sloveniji namenjena prav razvrednotenju in razprodaji obeh podržavljenih bank.**

Najprej naj opozorimo, da noben od scenarijev nima povezave s prenosi dobrih podjetij in zavarovanj na DUTB ([julija smo opisali primer delnic Letrike](#)). Na skrivaj so tja prenesli vredno premoženje brez zaključne bilance. Poleg tega naj opozorimo, da **ne gre za izgube, ampak za domnevno možni primanjkljaj v obdobju 2014–2016, če bi prišlo do še ene gospodarske in finančne krize (neugodni scenarij)**. Ta razlika ljudem ni jasna. Scenarij v glavi nekih evropskih birokratov, kaj bo čez 3 leta, je seveda daleč od resničnosti. Tak scenarij bi lahko uporabili za pripravo ustreznih (državnih) ukrepov, če in ko bi do kriz prišlo, ne pa za razlastnjenje malih delničarjev in imetnikov podrejenih obveznic. Država je na skupščini NKBM decembra 2013 in junija 2014 delničarjem prepovedala dokapitalizacijo in jim nato zaplenila premoženje. **Po sodni praksi Evropskega sodišča za človekove pravice (npr. Tadeusz Olczak proti Poljski) spadajo delnice med premoženje po Evropski konvenciji ne glede na obliko (papirno ali elektronsko). Razlastitev delničarjev in imetnikov podrejenih obveznic je vsekakor izredno škodljiva za razvoj finančnega trga v Sloveniji, s tem pa za naše gospodarstvo in njegovo financiranje.**

Napovedovanje vremena za naslednja tri leta?

Kapitalska ustreznost NLB je bila koncem junija letos 15,7 %, NKBM pa 21,35 % in še raste; po merilih Evropskega centralne banke (ECB) zadošča 8 %, v krizi je lahko celo manj (5,5 %), kar ustreza določilom pravil Basel II. **Ugotovljeni primanjkljaj obeh bank, ki so ga ocenili z 1 % verjetnostjo in 99 % neverjetnostjo, se 100 % ne bo zgodil, ker predpostavke zanj temeljijo na napačnih gospodarskih napovedih Evropske komisije iz jeseni 2013 (padec bruto domačega proizvoda, BDP, zaposlenosti, cene delnic in državnih obveznic, ...). Model ne predvideva ugodnega scenarija, čeprav se ta letos dogaja.** Prav tako ne predvideva možnosti deflacije, čeprav so jo letos izmerili že v 3 članicah območja evra. Konec leta 2008 je 18 izbranih svetovnih institucij za leto 2009 napovedovalo gospodarsko rast za leto 2009, vendar je v tem letu prišlo do 6 % padca bruto domačega proizvoda (BDP).

Vzemimo za primer realni BDP. V lanskim stresnih testih je bil v neugodnem scenariju, ki je odločilen za določanje možnega primanjkljaja, za leto 2014 predviden padec BDP –3,8 %. Za letošnji test je bil

predviden bistveno manjši padec $-1,8\%$. Septembra letos pa je vladni Urad za makroekonomske analize in razvoj (UMAR) napovedal $+2,0\%$ rast! Rast so napovedale tudi druge institucije, domače (Banka Slovenije, Statistični urad RS) in tuje (Mednarodni denarni sklad, OECD, Evropska banka za obnovo in razvoj) ter celo Evropska komisija ($+2,5\%$). **Dejanska rast BDP v prvem polletju 2014 je bila $2,5\%$, druga največja v EU! Brezposelnost ni $11,2\%$, temveč bo po napovedi Evropske komisije le $9,8\%$. Podobne napake so se zgodile tudi pri drugih napovedih za Slovenijo, npr. za državne obveznice je bila za letos postavljena zahtevana donosnost, tj. obrestna mera, na $6,5\%$; oktobra letos pa je država izdala obveznice v višini ene milijarde evrov (1 G€) s kuponsko obrestno mero samo $2,25\%$.**

Da razlaščenim delničarjem in imetnikom podrejenih obveznic, ob nekoliko manj neugodnem scenariju pri BDP, ne bi bilo potrebno lastnine vrniti, so zaostriili predvidene šoke pri drugih predpostavkah: razlika med neugodnim in osnovnim scenarijem v obdobju 2014–2016 znaša pri nepremičninah $-14,2\%$ (lani $-11,8\%$), razlika v padcu cen delnic je $-37,2\%$ (lani $-24,1\%$), letos pa beležimo znatno rast slovenskega borznega indeksa za $+23\%$. **Zaradi nerealnih predpostavk bosta NLB in NKBM imeli koncem leta 2016 okoli 500 M€ več kapitala, kot bi ga potrebovali za predpisano kapitalsko ustreznost.** Kako so lahko za nestrokovno 'vajo' zaplenili premoženje sto tisočem malih delničarjev in imetnikov podrejenih obveznic?! **V nasprotju z ustavo in Konvencijo o varstvu človekovih pravic so, da bi dosegli zastavljene cilje, razlastili delničarje in imetnike podrejenih obveznic, zadolžili državo in oslabili donosnost kapitala v bankah!**

EU ima za Slovenijo drugačna merila

Potencialno znižanje kapitalne ustreznosti v primeru neugodnega scenarija je za Slovenijo 15% , za Grčijo 10% , za Ciper 9% , za Španijo celo samo 2% , povprečje območja evra je 4% ; **Slovenija je torej po mnenju EU daleč najbolj rizična država v tem območju, čeprav za razliko od drugih članic ni dobila nobene pomoči od EU** (na kar smo resno in utemeljeno [opozorili neposredno po objavi stresnih testov](#)). Od 25 evropskih bank s 'primanjkljajem kapitala' jih je 12 že zbralo dovolj kapitala, belgijska Dexia je v postopku nadzorovane likvidacije. Od preostalih 12 bank pa 4 (2 grški, po 1 irska in ciprska) ne bodo potrebovale dokapitalizacije, ker jih bodo po dogovoru z Direktoratom EU za konkurenco vrednotili 'dinamično', upoštevaje njihove letošnje napovedi za obdobje 2014–2016 in ne na osnovi neugodnega scenarija in ocen od lani. Nemških (npr. Commerzbank), avstrijskih (Raiffeisen, Hypo Alpe Adria), britanskih (Royal Bank of Scotland, Lloyds) in skandinavskih (Danske Bank, Skandinaviske Enskilda Banken, Nordea) **bank, ki so jih še pred nekaj dnevi omenjali kot kandidatke za padec na »vaji«, na seznamu ni. Seveda – kdo bi se upal zameriti Merklovi ali Cameronu?!**

Poročilo Evropske komisije Evropskemu parlamentu o politiki konkurence za leto 2013 na str. 11 obravnava politiko državne pomoči in uveljavitev Pravil s 1. avgustom 2013. **V poročilu o uporabi teh pravil so navedene samo slovenske banke (Factor banka, Probanka, NLB, NKBM in Abanka Vipa). Za nobeno drugo državo niso bili opravljeni pregled kakovosti sredstev in stresni testi.** V okvirčku navaja z manjšimi črkami sklepe o prestrukturiranju bank, ki so bile prijavljene pred 1. avgustom 2013 **(slovenske prijave prestrukturiranja NLB od februarja lani ne omenja!)**. Piše, da je Komisija odobrila delno prodajo Hypo Alpe Adria banke do sredine leta 2015 in odobrila načrt prestrukturiranja banke Monte dei Paschi di Siena ($2,0\text{ G€}$ naj bi dala italijanska vlada). Slednja je s kapitalnim primanjkljajem $2,2\text{ G€}$ na prvem mestu neuspešnih bank po stresnih testih 2014 – torej **Italijani od lani niso storili**

nič. Slovenski NKBM pa je Direktorat za konkurenco letos prepovedal dokapitalizacijo njene banke iz Kragujevca!

Svetovalci firme Oliver Wyman so posojila slovenskim podjetjem, ki so jih še pred nekaj meseci označili kot dobra, zdaj razglasili za slaba. Menda zato, ker so imeli drugačna navodila kot lani. **Slovenske banke so, kljub lanskim nadzorom in stresnim testom, imele za namene letošnjih stresnih testov najbolj 'napačne' razvrstitve svojih posojil v območju evra: 32 %, evropsko povprečje pa je bilo le 12 %. Pa so jih že pred tri četrt leta, od 18. 12. 2013 do 13. 2. 2014, dodatno razvrednotili, da so izničili dokazani pozitivni kapital 594 M€ ob razlastitvi. Da bi zakrili resnico, tega dne niso opravili niti zaključne niti otvoritvene bilance.** Družba za upravljanje terjatev bank (DUTB) je letos ugotavljala viške premoženja, saj je v letu 2013 namesto predvidene 91,8-milijonske izgube imela samo 5,8-milijonsko. Do takrat je prodala še 65 M€ prenesenega premoženja, predvsem z unovčevanjem zavarovanj.

Preseneča tudi, da imata NKBM in NLB praktično enak kapitalski 'primanjkljaj', 31 M€ oz. 34 M€. Zgoraj smo že omenili razliko v njuni kapitalski ustreznosti (NKBM 21,35 %, NLB 15,7 %). NKBM je boljša tudi po deležu slabih kreditov (20,9 %, NLB 25,8 %). Še več razlik v korist NKBM smo omenili v julijskem sporočilu. **Kako je mogoče, da ima NKBM pri boljših kazalcih in skoraj trikrat manjši bilančni vsoti (4,5 G€, NLB 12,2 G€) praktično enak kapitalski primanjkljaj kot NLB? Kot bi na silo hoteli potrditi sporno lansko razlastitev.**

EU s Slovenijo ravna neenakopravno

Marca smo [poslali pismo predsedniku Evropske komisije](#) Barrosu¹. Seznanili smo ga z dejanskim stanjem in našimi ugotovitvami – **»država je na zahtevo in ob sodelovanju Evropske komisije izropala NKBM in okradla njene lastnike«**. Opozorili smo na trditve Vlade RS in Banke Slovenije (BS), da so bili **izredni ukrepi - z izbrisom delnic in podrejenih obveznic vred - sprejeti na zahtevo Evropske komisije in opisali podrobnosti o izigravanju pravnega reda in uničenju finančne stabilnosti, kapitalskega trga, bančnega sistema, gospodarstva in s tem cele države Republike Slovenije**. Odgovor, datiran s 5. 5. smo prejeli šele 30. 7.

Podpisani vodja enote na Direktoratu EU za konkurenco, Franck Dupont, se v odgovoru izgovarja na Sporočilo Evropske komisije, čeprav to ne zavezuje držav članic (zavezala jih bo šele direktiva, vendar ne prej kot leta 2018). Trdi, da so **slovenski organi NKBM naložili, da v celoti odpiše lastniški kapital delničarjev (torej je takrat še bil) in neodplačane podrejene dolgove, preden lahko prejme državno pomoč. Zablembo zasebnih delnic in podrejenih obveznic je pa dovoljena državna pomoč!?** Piše, da bi NKBM morala »pripraviti načrt za zbiranje kapitala«, česar ni storila, saj je **skupščina na zahtevo Vlade RS že decembra 2012 solastnikom, med njimi sto tisoč malim delničarjem, prepovedala dokapitalizacijo. Priznava, da Komisija lahko dovoli izjemo od razlastitve, če bi to privedlo do nesorazmernih rezultatov ali ogrozilo finančno stabilnost. Opozarja, da noben upnik lastnik ne sme utrpeti večjih izgub, kot bi jih, če državna pomoč ne bi bila dodeljena.** Na konkretne očitke niso odgovorili, češ da »vloga Komisije ni posredovanje ali sprejemanje stališč v zasebnih sporih, ki so

¹ Pismo predsedniku Barrosu, 18. 3. 2014.

<http://www.vzmd.si/images/Pismo%20Civilne%20iniciative%20izbrisani%20mali%20delnicarji%20Nove%20NKBM%20in%20Sekcije%20NKBM%20pri%20VZMD%20predsedniku%20Evropskega%20parlamenta.pdf>

posledica ukrepov in aktov, sprejetih s strani nacionalnih organov ali povezanih z uporabo nacionalnih zakonov držav članic.« Skratka, umili so si roke in vso krivdo prevalili na slovensko vlado in BS.

Očitno vlada in BS nista naredili nič za ohranitev kapitalskega trga ter pravic delničarjev in lastnikov podrejenih obveznic. Vse druge države so to storile. Državi in bankam sta naredili velike stroške – 31 M€ lani in nekaj podobnega letos; skupaj približno toliko, kot 'manjka' za kapitalsko ustreznost obeh bank. **Pomagali sta lobijem za hitro bogatenje, ki delujejo preko evropske administracije in banke Goldman Sachs ter so se prisesali na države evropskega juga – med krizo so zelo obogateli. Slovenski pomagači lahko v zahvalo računajo na lepa delovna mesta v tujini: Državni sekretar Mitja Mavko, ki je vodil operacijo izbrisa delnic in podrejenih obveznic, je odšel v Evropsko banko za obnovo in razvoj, Katja Špur v Medameriško razvojno banko v Washingtonu, Predsednica Vlade RS je dobila vabilo za podpredsednico Evropske komisije!**

Slaba vest slovenskih državnih institucij se je potrdila v zadnjih mesecih. V začetku julija smo naslovili na BS, DUTB, NKBM in Vlado RS [pisno zahtevo za vpogled v dokumentacijo](#), uporabljeno metodologijo, zapisnike vrednotenja in izračune, ki so bili (oz. naj bi bili) osnova za izbris delnic in podrejenih obveznic slovenskih bank. Mali, nepoučeni vlagatelji niso mogli vplivati na poslovno politiko bank, saj je imela država v njih večinski delež ter je vsa leta imenovala nadzorne svete in vodstva. Od vseh naslovljencev je odgovorila le BS – podrobnejših informacij ne morejo dati, saj gre za zaupne podatke po Zakonu o bančništvu, ki jih BS ne sme razkrivati. Tudi Odbor Državnega zbora RS za finance od nje ne dobi informacij.

Hkrati smo [poslali odprto pismo odhajajoči Premierki](#) in [pozive političnim strankam](#), v katerih smo opozorili, da je pomemben razlog za nizko podporo volivcev, ki jo kažejo predvolilne ankete, gotovo tudi krivica ob izbrisu delnic in podrejenih obveznic bank. Vprašali smo jih, če bodo v primeru uspeha na volitvah **podprli oblikovanje sporazumnega dogovora o odškodovanju malih vlagateljev, kot je bil to primer na Nizozemskem**, in to vnesli v koalicijsko pogodbo? Odgovorile so tri stranke, ki niso bile sokrive za sprejetje zakona: SDS, SLS in ZL (Združena levica). SDS je napisala, da novele Zakona o bančništvu niso podprli in bodo spoštovali odločitev Ustavnega sodišča. SLS je odgovorila le glede podrejenih obveznic; ob sprejemanju novele Zakona o bančništvu so opozarjali, da nepoučeni vlagatelji niso bili seznanjeni s tveganjem izgube vložka, da so jih prodajali na bančnih okencih in ljudi zavajali z obljubljanjem večjih donosov. Vprašljiva naj bi bila tudi vloga BS, ki javnosti ni opozorila, da vlagatelji tvegajo popolno razlastitev. Tudi SLS bo spoštovala odločitev Ustavnega sodišča in pričakujejo, da bo ta v korist malim vlagateljem. ZL je odgovorila, da bodo v primeru ugotovitve krivice podprli popravilo storjene škode.

Kakšni so rezultati uničevanja slovenskih bank?

Vseslovensko združenje malih delničarjev ([VZMD](#)) je avgusta letos [vložil tožbo zoper NLB](#) zaradi ugotovitve ničnosti vpisa izbrisa delnic in podrejenih obveznic te banke. S tožbo izpodbija novi, nadomestni sklep, ki ga je banka sprejela na skrivaj; z njim je prenehala pravna podlaga za vloženo tožbo proti sklepu ob razlastitvi. VZMD je [vložil tudi kazensko ovadbo proti NLB in njeni upravi](#), ker je **30. 9. 2013 izkazala +835 M€ pozitivnega kapitala, o čemer je javnost obvestila 15. 11.; BS pa je čez mesec dni, 18. 12. z odločbo ugotovila na isti dan –318 M€ negativnega kapitala. Uprava je**

torej ali potvorila bilanco na ta dan ali pa bi morala izpodbijati odločbo BS o negativnem kapitalu, saj je bila edina pristojna za takšno izpodbijanje. V vsakem primeru naj bi zavestno oškodovala vlagatelje in storila kaznivo dejanje zlorabe položaja ali zaupanja v gospodarski dejavnosti.

Dnevnik je 19. 8. razkril podrobnosti iz tajne elektronske pošte med Ministrstvom za finance RS in uradniki Evropske komisije, ki dokazujejo, da so se naše oblasti septembra lani dogovorile, da bo konec septembra kapital v bankah negativen, še preden se je sploh začel pregled, katerega namen je bil preveriti, če so pogoji za izbris izpolnjeni; zakonodajo pa bodo spremenili tako, da bo fiktivni izračun terjal izbris delnic in podrejenih obveznic brez nadomestila! Na dan je prišla tudi informacija, da je bil izračun kapitala NLB decembra lani naknadno spremenjen za več kot milijardo evrov, mimo vseh veljavnih računovodskih standardov – šele to je omogočilo, da so bili na papirju izpolnjeni pogoji za izbris vseh delničarjev in imetnikov podrejenih obveznic. Podobno se je zgodilo tudi v NKBM, oboje brez odziva BS ali kriminalistične policije. NLB je 1. julija letos ponudila na Luksemburški borzi vplačilo novih obveznic in pri tem zamolčala, da je Višje sodišče v Ljubljani razveljavilo sklep Okrožnega sodišča v Ljubljani, s katerim je bil v sodni register vpisan izbris vseh dotodanjih delnic NLB. VZMD je bil prisiljen o teh in še nekaterih zavajanjih vlagateljev [obvestiti ugledne mednarodne institucije](#) (banke, borze, odvetnike) in ustanove, med njimi tudi Svetovno organizacijo investorjev (WFI) in [Varšavski vrh trga kapitala](#).

NLB je v poldrugem letu izgubila 4.400 poslovnih računov, NKBM čez 800. Obseg kreditov gospodarstvu se je v NLB znižal od 7 G€ na 4 G€, v NKBM pa od 3,4 G€ na 2,1 G€. Obseg depozitov se je v NLB znižal za 300 M€ in v NKBM za 430 M€, bilančna vsota skupine pa v NLB od 15 G€ na 12 G€ in v NKBM pa od 5,3 G€ na 4,5 G€. Znižanja se podvojijo, če pogledamo še leto dni nazaj, na konec leta 2011, ko je v NKBM bila bilančna vsota 5,8 G€ in depozitov za 3,8 G€, obseg kreditov gospodarstvu pa še za 450 M€ višji. Število zaposlenih v skupini NKBM se je od takrat zmanjšalo od 3.000 na 1.800. Pričakujemo, da se bodo negativni trendi nadaljevali, v primeru prodaje razlastninjenih bank pa bo osip komitentov NKBM, NLB idr. gotovo še večji.

Ob osamosvojitvi smo bili ponosni, uspešni lastniki družbenega premoženja, gospodarji podjetij, bank in zavodov. Sedaj vse bolj postajamo hlapci, revščina narašča. Politiki in njihovi pomagači so kmalu po osamosvojitvi začeli razlaščati prebivalstvo s podržavljanjem družbene lastnine, z uničevanjem vzajemnih skladov in njihovim odhodom na tuje trge, z razlastitvijo delničarjev ter lastnikov podrejenih obveznic v bankah. Sindikati so se od osamosvojitve borili le za mezde ne pa tudi za lastnino svojih članov.

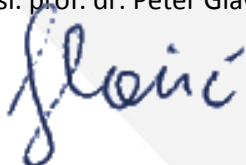
Nacionalno premoženje kopni, pritiski novih lastnikov na prebivalstvo naraščajo. Predsednik nove vlade je po obisku Bruslja in Berlina pozabil na predvolilne obljube, potrdil nadaljevanje prodaje 12 podjetij (za kakršnokoli ceno?!) in naj bi jim dodal še novih 64. Seveda se politiki tu ne bodo ustavili. Začela se je razprodaja infrastrukture (Aerodrom Ljubljana, Telekom), sledile bodo železnice in ceste, Luka Koper in elektrogospodarstvo, vodovodi in plinovodi. V zadnji fazi bodo na vrsti zdravstvo, šolstvo, socialne ustanove ipd. Število delovnih mest in njihova kakovost bodo padali. Mladi že zapuščajo državo, kot so jo pred dobrim stoletjem. Ne bo več dividend, vse večji bodo odlivi dobičkov v tujino. Ne bo več prihodkov od prodaje državnega premoženja, ustvarjenega v drugi polovici 20. stoletja, ostali bodo samo veliki dolgovi in obresti nanje. Ko bodo ljudje spoznali, da so jih oskubili do golega in jim vzeli spoštovanje, bo hudo!

Razlaščeni državljani bi morali imeti pri prodaji NKBM vsaj prednostno pravico do nakupa, država bi jim morala v kupnini priznati odvzeto lastnino, državljanom pa vložek države oz. davkoplačevalcev v vseh teh letih. (Vzajemni) skladi bi se morali vrniti v Slovenijo in kupiti ne samo NKBM ampak tudi druga dobra podjetja – za sklade ni prepovedi državnih pomoči. Gre za naš razvoj in obstoj, za dostojanstvo ljudi.

Ruše in Ljubljana, 12. novembra 2014

Za Civilno iniciativo »Izbrisani mali delničarji NKBM«:

zasl. prof. dr. Peter Glavič

Za Sekcijo NKBM pri VZMD:

mag. Kristjan Verbič, predsednik VZMD

